

Sarpsborg
kommune

Vedlegg 1

Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket

**Vedlegg til Handlingsprogram for næringsutvikling
2023-2030**

Innholdsfortegnelse

1 BAKGRUNN	3
2 «LANDBRUK OG TILLEGGSNÆRINGER I LANDBRUKET» SOM EGEN SPESIALISERING	3
2.1 FORSLAG TIL TILTAK	4
2.1.1 DELMÅL 1. SARPSBORG OG SØNDRE ØSTFOLD NÆRINGSREGION ER ET ATTRAKTIVT OMRÅDE FOR ETABLERING AV NY VIRKSOMHET, OG EKSISTERENDE VIRKSOMHETER HAR GODE MULIGHETER FOR VEKST OG LØNNSOMHET.	5
2.1.2 DELMÅL 2. SARPSBORG OG SØNDRE ØSTFOLD NÆRINGSREGION HAR ET BÆREKRAFTIG OG FRAMTIDSRETTET NÆRINGSLIV.	5
2.1.3 DELMÅL 3. SØNDRE ØSTFOLD OPPFATTES SOM EN HELHETLIG OG ATTRAKTIV NÆRINGSREGION.	5
2.1.4 DELMÅL 4. NÆRINGSLIVET HAR TILGANG TIL RELEVANT KOMPETANSE FOR MORGENDAGENS UTFORDRINGER.	5
2.1.5 DELMÅL 5. MENINGSFULL HVERDAG I ALLE LIVSFASER	5
2.2 ØKT MATSIKKERHET OG BEREDSKAP	6
3 STYRKET SAMARBEID MED SENTRALE PARTNERE	6
3.1 GULDKORN – MAT OG DRIKKE SOM DRIVKRAFT FOR REGIONAL VERDISKAPING	6
3.2 LANDBRUKSORGANISASJONENE – FAGKOMPETANSE OG FORANKRING	6
3.3 ISARPSBORG – KOBLINGEN MELLOM LANDBRUK, REISELIV OG BYUTVIKLING	7
3.4 SAMLET VURDERING AV SAMARBEIDET	7

Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket

1 Bakgrunn

I bystyret 12.12.2024 – sak PS 108/24 – Handlingsplan 2025-2028 med årsbudsjett 2025 ble det fattet følgende vedtak:

«I samråd med ulike landbruksaktører utarbeides det målsetninger og tiltak som fremmer landbruket og bonden som næringsdrivende. Målsetningene og tiltakene innarbeides i Handlingsprogram for næringsutvikling. Egen sak fremmes, alternativt innarbeides i den årlige statusrapporteringen for handlingsprogrammet.»

I det gjeldende Handlingsprogram for næringsutvikling er det følgende spesialiseringer:

- Grønn industri
- Digitalisering og forretningsmessig tjenesteyting
- Helsebasert næring
- Handel, opplevelser, reiseliv, idrett og kultur
- Bygg og anlegg

Disse spesialiseringene er vurdert å ha størst potensial for økt verdiskaping og flere arbeidsplasser.

I dette vedlegget presenteres en ny spesialisering i Handlingsprogram for næringsutvikling, «*Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket*». Denne spesialiseringen med tiltak skal innarbeides i Sarpsborg kommunes «Handlingsprogram for næringsutvikling (HPN)» ved neste revisjon av Handlingsprogrammet. Tiltakene under spesialiseringen «*Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket*» rapporteres sammen med den årlige statusoppdateringen for øvrige tiltak i Handlingsprogram for næringsutvikling som legges frem som egen sak for formannskapet.

2 «Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket» som egen spesialisering

Landbruket i Sarpsborg representerer en betydelig og fremtidsrettet næring, med klare synergier inn mot de fem eksisterende spesialiseringene i Handlingsprogram for næringsutvikling. En egen spesialisering for «*Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket*» tydeliggjør landbruksnæringsens rolle i verdiskaping, som en driver for innovasjon, opplevelser, lokal identitet og det grønne skiftet.

Når landbruk og tilleggsnæringer i landbruket inkluderes i Handlingsprogram for næringsutvikling som egen spesialisering begrunnes dette med følgende punkter:

- **Robust grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser**
Landbruket skaper både direkte og indirekte arbeidsplasser og bidrar til et variert og stabilt næringsliv i hele kommunen.

- **Viktig for det grønne skiftet**

Næringen bidrar til klima- og miljømålene gjennom karbonbinding, bioenergi, sirkulære løsninger og bærekraftig ressursforvaltning.

- **Driver for innovasjon, opplevelser og lokal identitet**

Tilleggsnæringer som lokalmat, gårdsbaserte tjenester og reiseliv skaper nye arbeidsplasser, tiltrekker besøkende og styrker Sarpsborg som mat- og opplevelsesregion.

- **Støtter opp under eksisterende næringspolitiske mål**

Landbruket gir direkte bidrag til Handlingsprogrammets overordnede mål om bærekraft, kompetanse, innovasjon og attraktivitet. Et sterkere samarbeid mellom kommunen, næringen og øvrige aktører vil gi bedre måloppnåelse innen flere av programmets delmål, og styrke helheten i Sarpsborgs næringspolitikk.

Etablering av en egen spesialisering for landbruk og tilleggsnæringer vil bidra til å innlemme landbruksnæringen tydeligere i kommunens samlede næringspolitikk.

Landbruket i Sarpsborg er en betydelig næringsaktør med solide enheter. Med Sarpsborg sin høye andel dyrket mark av svært god kvalitet, og en sterk posisjon innen både jordbruk, husdyrhold og skogbruk, utgjør landbruket en sentral del av kommunens næringsgrunnlag.

Skogbruket har i tillegg et stort potensial innen bioenergi, trebasert industri og karbonbinding. Et aktivt skogbruk med god ressursforvaltning gir både klimanytte og grunnlag for langsiktig verdiskaping.

Landbruket er en bred og sammensatt næring, og Sarpsborg kommune har flere vedtatte planer som berører sektoren, blant annet *Kommunedelplan for klima og energi (2021–2030)*, *Kommunedelplan for naturmangfold (2023–2031)* og *Strategi for spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) 2025–2028*.

Dialogmøtene med representanter fra landbruksnæringen ga mange gode og relevante innspill til mål og tiltak. I spesialiseringen «*Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket*» løftes fram tiltak som direkte kan bidra til økt arbeidsplassvekst og verdiskapningen i Sarpsborg kommunen sett fra et næringsutviklingsperspektiv. Det har også fremkommet flere innspill til tiltak som er vurdert å høre naturlig hjemme i de nevnte kommunedelplanene. Disse tiltakene er derfor ikke foreslått innarbeidet i Handlingsprogram for næringsutvikling.

2.1 Forslag til tiltak

Handlingsprogrammet for næringsutvikling 2023–2030 bygger på samfunnsplanens visjon og mål for næringsattraktivitet. Programmet er strukturert rundt fem delmål, og inneholder tiltak knyttet til de strategiske grepene for hvert av disse.

Basert på forslag fra landbruksnæringen, og en vurdering av forslagene opp mot delmålene, samt realisme i gjennomføring, anbefales følgende tiltak innenfor spesialiseringen «*Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket*» innarbeidet i Handlingsprogrammet:

2.1.1 Delmål 1. Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion er et attraktivt område for etablering av ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet.

- Sarpsborg kommune inviterer landbruksnæringen til årlig dialogmøte for å styrke samarbeidet, dele kunnskap og løfte fram unge bønder og nye ideer.
- Landbruksnæringen inkluderes i kommunens hurtigspor for behandling av næringssaker.

2.1.2 Delmål 2. Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion har et bærekraftig og framtidsrettet næringsliv.

- Ta initiativ til et samarbeidsprosjekt med landbruksnæringen for å øke andelen lokalmat i offentlige innkjøp. Prosjektet gjennomføres innenfor tilgjengelige interne og eksterne tilskuddsmidler.
- Åpne kommunale bygg og arealer som testarena for lokalmat, skolehager og urbant landbruk for å fremme innovasjon og synliggjøre bærekraft.
- I samarbeid med skogeiere, være en pådriver for oppfølging av ungskogpleie som klimatiltak og for framtidig skogproduksjon.

2.1.3 Delmål 3. Søndre Østfold oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion.

- I samarbeid med iSarpsborg ta initiativ til etablering av et Destinasjonsråd som en fast, forpliktende samarbeidsarena mellom kommunen, iSarpsborg, næringsliv, kulturaktører og landbruksnæringa for å fremme en koordinert og bærekraftig utvikling av besøks- og opplevelsesnæringen.
- Delta i prosjekter og nettverk som kobler landbruk, lokale mat- og drikkeprodusenter og reiseliv.

2.1.4 Delmål 4. Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer.

- Styrke samarbeidet med Kalnes videregående skole som kunnskaps- og formidlingsarena for landbruk, matberedskap og selvberging, for å øke unges interesse og rekruttering til næringen.
- Være positiv til initiativ fra landbruksnæringen til samarbeid om kompetanseheving og mentorordninger, med vekt på tilleggsnæringer, unge bønder og generasjonsskifter.

2.1.5 Delmål 5. Meningsfull hverdag i alle livsfaser

- Ved samarbeid om landbruksbaserte omsorgs- og velferdstilbud tilstrebe langsiktige avtaler mellom kommune og landbruksaktør for å sikre forutsigbarhet for nødvendige investeringer og tilpasning til kommunens behov.
-

- Støtte initiativer innen urbant landbruk og parsellhager som kan utvikles som sosiale møteplasser og arenaer for inkludering og arbeidstrening.

2.2 Økt matsikkerhet og beredskap

Tiltak knyttet til økt matsikkerhet og beredskap er ikke vurdert å ha direkte betydning for næringsutviklingen i kommunen og er derfor ikke inkludert i spesialiseringen «*Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket*». Økt matsikkerhet og beredskap vurderes som sentralt for kommunens samlede samfunnssikkerhet, og vil bli behandlet videre i kommunens beredskaps- og samfunnsplanlegging.

3 Styrket samarbeid med sentrale partnere

Landbrukets utviklingsmuligheter i Sarpsborg forutsetter samarbeid mellom kommunen, næringen og sentrale lokale- og regionale aktører. Samarbeid gir bedre koordinering, tilgang til kompetanse og større gjennomslagskraft. Følgende partnere er særlig viktige:

3.1 Guld Korn – mat og drikke som drivkraft for regional verdiskaping

Guld Korn er Østfolds samlende nettverk for mat- og drikkenæringen, og skal bidra til økt verdiskaping gjennom omdømme, bevisst- og synliggjøring av mat og drikkeprodukter fra Østfold. Guld Korn sin visjon er å bygge Norges sterkeste region for mat og drikke.

Sarpsborg kommune er andelseier og kan bruke samarbeidet mer aktivt for å:

- synliggjøre lokale produsenter
- koble produsenter mot reiseliv og arrangementer
- styrke Sarpsborgs posisjon innen matopplevelser
- hente regional kompetanse om innovasjon, markedsføring og produktutvikling

3.2 Landbruksorganisasjonene – fagkompetanse og forankring

Sarpsborg Bondelag, Østfold Bonde- og Småbrukarlag og Sarpsborg Skogeierlag er viktige partnerorganisasjoner.

Disse organisasjonene:

- representerer bøndernes interesser
- bidrar med lokal fagkunnskap
- er sentrale for gjennomføring av tiltak innen jordbruk, husdyrhold, skogbruk og tilleggsnæringer
- sikrer god dialog og realistisk forankring i næringen

Videre samarbeid er viktig for å utvikle mål og tiltak som fungerer i praksis.

3.3 iSarpsborg – koblingen mellom landbruk, reiseliv og byutvikling

iSarpsborg er et strategisk bindeledd mellom næringsliv, kultur og opplevelser. iSarpsborg jobber for at Sarpsborg skal være et godt sted å bo, jobbe og besøke. Å videreutvikle samarbeidet mellom kommunen, landbruksnæringen og iSarpsborg er særlig viktig for:

- utvikling av landbruksbaserte opplevelser
- markedsføring av Sarpsborg som mat- og opplevelsesregion
- etablering og utvikling av et Destinasjonsråd
- koblingen mellom landbruk, kulturarrangementer og besøksnæring

Dette kan gi Sarpsborg et mer helhetlig tilbud til både innbyggere og besøkende.

3.4 Samlet vurdering av samarbeidet

Styrket samarbeid med Guldkorn, landbruksorganisasjonene og iSarpsborg skal bidra til å:

- forsterke tiltakene under spesialiseringen «*Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket*»
- bygge bro mellom mat, reiseliv, kultur og næringsutvikling
- gi bedre utnyttelse av kommunens naturgitte fortrinn
- styrke Sarpsborgs posisjon regionalt og nasjonalt
- bidra til økt verdiskaping og attraktive arbeidsplasser

Samarbeid er en nøkkel for å lykkes med spesialiseringen «*Landbruk og tilleggsnæringer i landbruket*».

